

5. Soortbesprekingen

5.1. Duikers

Gaviidae

Roodkeel/Parelduiker

Gavia stellata/arctica

Evenals de voorgaande jaren werd een hoog totaal (N=8084) waargenomen. Het uurgemiddelde (6.2 exx/hr) was net geen record. Najaar '87 had een iets hoger uurgemiddelde (6.3 exx/hr). De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: NH 63%, ZH 17% & Wd 20%. De trek was weer sterk zuidwaarts gericht. 75% van de duikers vloog naar Z, 22% naar N & 3% werd als tp genoteerd. De eerste duiker werd reeds op 2807 gezien (Tex 1N). Tot half sep was de "soort" echter een onregelmatige verschijning. In de loop van okt nam het aantal toe om half nov en eind dec de hoogste aantallen te bereiken. Beste dagen:

1211 Egm(1hr) 94Z, 10N
1112 Ters(2hr) 247W, 1O
Schev(3hr) 83Z, 3N, 1 tp.
1512 Ters(1hr) 120W, 2O
1712 Hbz(4hr) 229Z, 31N
2412 Egm(3hr) 149Z, 5N
2712 Nwijk(1hr) 56Z, 1N

Van alle duikers werd 10.6% (N=879) op soort gedetermineerd. De verhouding Parel- : Roodkeelduiker was 1:13.7.

IJs/Geelnavelduiker

Gavia immer/adamsii

1510 Hbz 1Z
1712 Hbz 1N

Ijssduiker

Gavia immer

1812 Nwijk 1Z

5.2. Futen

Podicipedidae

Dodaars

Tachybaptus ruficollis

1009 Ame 1 tp.
2810 Holw 1 tp.
2710 Weka 1Z
2711 Schev 1 tp.
0112 Lauw 3 tp.

Fuut

Podiceps cristatus

Dit jaar vloog een redelijk aantal Futen langs (N=12473). In NH werd 53%, in ZH 43% & in Wd 4% gezien. 61% van de Futen vloog naar Z, 20% naar N & liefst 19% verbleef tp. De eerste maanden werden geen noemenswaardige bewegingen geregistreerd. Enkele kortstondige perioden met nachtvorst leidden tot Z-waartse trek en het verschijnen van Futen op zee. Eind okt-begin nov werd de eerste beweging waargenomen. In de tweede helft van nov-begin dec vond de tweede zuidwaartse beweging plaats. Aan het eind van het jaar werd een derde trek golf geregistreerd. Beste dagen:

0511 Egm(2hr) 291Z, 14 tp.
2111 Egm(3hr) 488Z, 23N, 237 tp.
2211 Bloem(1hr) 596Z, 1N
0112 Hbz(2hr) 253Z, 14N, 7 tp.
Schev(4hr) 1052Z, 10N
2512 Egm(1hr) 2Z, 250 tp.

Roodhalsfuut

Podiceps grisegena

Een matig aantal van 231 Roodhalsfuten werd gezien. Traditiegetrouw werd het gros (77%) in NH gezien. Wd en ZH namen resp 15 en 8% van alle waarnemingen voor hun rekening. 41% van de vogels vloog naar Z, 47% naar N en 12% verbleef tp. De eerste Roodhalsfuut werd 2607 (Hbz, 1Z) gezien. De waargenomen aantallen namen geleidelijk toe om in okt een "climax" te bereiken. Daarna namen de waargenomen aantallen weer af. Beste dagen:

1010 Hbz(1hr) 3N
2710 Hbz(3hr) 3Z, 2N
2810 Ter(5hr) 6Z, 2tp.
1911 Hbz(6hr) 6Z
1112 Ter(2hr) 7Z, 1N, 3tp.

Kuifduiker/Geoorde Fuut

Podiceps auritus/nigricollis

Het najaarstotaal van 49 "kleine futen" is als matig te kwalificeren. De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: ZH (25%), NH (71%) & Wd (4%). 49% vloog naar Z, 35% N & 16% verbleef tp. Een duidelijk seizoensverloop werd niet vastgesteld. 47% van de kleine futen werd op soort gedetermineerd: 8 Geoorde Futen en 15 Kuifduikers. De eerste Geoorde Futen werden op 2407 gezien (Hbz, 2 tp.). De eerste Kuifduiker op 2308 (Hbz, 1Z). Op de volgende dagen werden iets hogere aantallen gezien:

2710 Egm(2hr) 3Z (KD)
0812 Egm(1hr) 2Z (KD)

5.3. Stormvogelachtigen

Procellariidae & Hydrobatidae

Noordse Stormvogel

Fulmarus glacialis

Het aantal van 2015 waargenomen Noordse Stormvogels is redelijk te noemen. Bijna alle vogels (94%) werden in NH gesignaleerd. Wd & ZH schreven ieder 3% van de waarnemingen op hun conto. In de (na)zomer werd een enkele Noordse Stormvogel gezien. Pas in sep werden enige aantallen van betekenis vastgesteld. In de rest van het jaar werden weinig vogels gezien. Beste dagen:

1209 Egm(2hr) 34Z, 14N
1809 Hbz(10hr) 5Z, 1050N
2409 Hbz(10 hr) 78Z, 42N, 4tp.
Egm(4hr) 17Z, 20N
0812 Hbz(5hr) 1Z, 29N, 2tp.

Bij 41% (N=816) werd de kleurfase genoteerd. De verdeling van de verschillende kleurfasen was als volgt: L (99%) & D (1%).

Kuhls Pijlstormvogel (CDNA)

Calonectris diomedea

3110 Ter 1W
0111 Hbz 1N

Grote Pijlstormvogel (CDNA)

Puffinus gravis

1212 Ter 1W

Grote/Kuhls Pijlstormvogel

P.gravis/C.diomedea

2909 Hbz 1Z
0111 Hbz 1N

Grauwe Pijlstormvogel

Puffinus griseus

Een respectabel aantal van 289 Grauwe Pijlen werd gezien. De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: ZH (32%), NH (53) & Wd (15%). 78% van de Grauwe Pijlen vloog naar

Z. Vanaf half aug werden kleine aantallen gezien. In de tweede helft van sep en begin okt passerden de grootste aantallen. In nov en dec werden resp 6 & 5 vogels gezien. De laatste waarneming viel op 2212 (Hbz, 1Z). Beste dagen:

1209 Hbz(6hr) 33Z, 4N
Schev(1hr) 10Z
Dom(2hr) 37Z
1309 Schie(4hr) 15W
1809 Hbz(8hr) 17N
2309 Hbz(2hr) 16Z

Noordse Pijlstormvogel

Puffinus puffinus

Met een totaal van 170 vogels kan 1988 als een doorsneenajaar te boek gesteld worden. De meeste exx werden in NH (87%) gezien. ZH en Wd leverden 32 & 1% van het seizoenstotaal. 68% van alle vogels vloog naar Z. Het voorkomen was sterk afhankelijk van aanlandige wind. Slechts op enkele dagen rond half jul & half sep werden noemenswaardige verplaatsingen geregistreerd. In nov & dec werden resp 1 & 3 exx waargenomen. Het laatste ex werd 2012 (Hbz, 1tp) gezien. Beste dagen:

1807 Hbz(5hr) 17N
0309 Weka(2hr) 11Z
0409 Weka(1hr) 8Z
1209 Egm(2hr) 17Z, 1N
2409 Hbz(9hr) 21Z, 7N, 1 tp.
2909 Weka(7hr) 13Z

Vale Pijlstormvogel (CDNA)

Puffinus yelkouan

2809 Bloem 1N

Stormvogeltje (CDNA)

Hydrobates pelagicus

0810 Huis 1Z
Hbz 1Z, 1N

Vaal Stormvogeltje

Oceanodroma leucorhoa

Het uit 1982 daterende recordaantal (N=239) werd ruimschoots overschreden (N=285), hetgeen vooral op het conto van NH kwam. Daar werd 86% van alle Vaaltjes gezien. In zowel ZH als Wd werd 7% gezien. 75% vloog naar Z, 25% naar N en één ex werd als tp genoteerd. De eerste Vaaltjes werden 2008 (Weka 6Z, 2N) opgemerkt. Tot in sep is het voorkomen onregelmatig. Van half sep tot begin okt werden vrijwel dagelijkse enkele vogels gezien. Daarna nam het aantal waarnemingen abrupt af. In nov passeerden in NH nog drie exx. De laatste deed dit op 2811 (Hbz, 1Z). Beste dagen:

1209 Egm(3hr) 16Z
2309 Hbz(4hr) 10Z, 3N
2409 Hbz(7hr) 64Z, 3N
2909 Hbz(9hr) 24Z
0810 Huis(2hr) 8Z
Hbz(9hr) 6Z, 32N

Stormvogeltje spec

H.pelagicus/O.leucorhoa

1209 Nwijk 1Z
0810 Hbz 1N
0812 Hbz 1Z

5.4. Jan van Genten

Sulidae

Jan van Gent

Sula bassana

Na een drietal hoge seizoenstotalen op rij was dit najaar weer een gemiddeld najaar (N=8432). De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: NH (77%), ZH (11%) & Wd (12%). De vliegrichting was overwegend N (67%). 31% vloog naar Z. Voor de kust verblijvende, fouragerende groepjes werden nauwelijks waargenomen. Vanaf begin jul werden vrijwel dagelijkse kleine aantallen Jan van Genten gezien. Pas tussen de tweede week van sep en begin okt werden grotere aantallen gezien. Daarna waren de waargenomen aantallen laag. In nov & dec was het voorkomen onregelmatig. Beste dagen:

2608 Nwijk(1hr) 1Z, 56N
1109 Hbz(6hr) 155Z, 284N
1209 Hbz(8hr) 11Z, 355N
Kat(1hr) 100Z
1309 Schie(4hr) 111W
Hbz(10hr) 49Z, 318N
Egm(3hr) 21Z, 213N
2309 Egm(4hr) 7Z, 255N
2409 Hbz(12hr) 86Z, 807N, 1tp.
0710 Hbz(10hr) 99Z, 595N
0810 Ter(2hr) 300W, 10
Tex(6hr) 56W, 600
Hbz(11hr) 24Z, 209N

87% van de vogels werd op kleed gedetermineerd. Dit leverde de volgende verdeling op: 1^e jaars (29%), 2^e jaars (34%), 3^e jaars (8%), 4^e jaars (8%) & ad (21%). De eerste vogels in juveniel kleed werden 0207 waargenomen (Hbz, 2Z).

5.5. Aalscholvers

Phalacrocoracidae

Aalscholver

Phalacrocorax carbo

Het totaal van 2528 Aalscholvers betekende een nieuw record. Traditiegetrouw werd het merendeel van de vogels (48%) in ZH gezien. Dankzij een waarneming van een grote groep op Griend had Wd een relatief groot aandeel (32%) in het seizoenstotaal. In NH werd 20% waargenomen. De vliegrichting was overwegend Z (55%). 18% vloog naar N en 27% verbleef tp. In jul werd geen noemenswaardige trek vastgesteld. Van begin aug tot begin sep werd de sterkste passage opgemerkt. Daarna beperkten de waarnemingen zich tot een enkel klein langsvliegend groepje.

Beste dagen:
0309 Griend 500 tp.
0709 Schev(2hr) 119Z, 22N, 2tp.
2710 Bloem(1hr) 46Z

Kuifaalscholver

Phalacrocorax aristotels

2807 Weka 1N*
0308 Hbz 1Z
0409 Schev 1Z*
0709 Schev 1 tp.*
1009 Weka 1N*

Ook waarnemingen van Kuifaalscholvers worden een enkel uitzondering daargelaten niet beschreven.

5.6. Reigers, Lepelaars & Flamingo's

Ardeidae, Threskiornithidae & Phoenicopteridae

Roerdomp

Botaurus stellaris

1510 Hbz 1Z

Blaauwe reiger

Ardea cinerea

Een redelijk seizoenstotaal (N=419) werd geteld. De meeste Blaauwe Reigers werden in ZH gezien. Zuidwaartse passage beperkte zich voornamelijk tot de (na)zomer. In de rest van het jaar werden slechts sporadisch langsvliegende vogels waargenomen. Beste dagen:

2807 Weka 47Z

0108 Weka 24Z

0208 Weka 65Z

1108 Hbz(3hr) 30Z

0709 Hbz(1hr) 18Z

Purperreiger

Ardea purpurea

0108 Weka 1Z

 Zwarte Ooievaar

Colonia nigra

0708 Hbz 1Z

(Europese) Flamingo

Phoenicopterus ruber

0207-2509 Bild 2 tp.

5.7. Eendachtigen

Anatidae

Knobbeltwaan

Cygnus olor

2807 Weka 6Z

1409 Bild 1 tp.

1809 Bild 1 tp.

2109 Bild 1 tp.

2610 Hbz 2Z

1911 Egm 3N

Kleine Zwaan

Cygnus bewickii

1710 Hbz 4Z

 910 Nwijk 7Z

0411 Egm 1Z

0911 Hbz 10Z

2111 Hbz 5 tp.

Wilde Zwaan

Cygnus cygnus

2710 Egm 1Z

2211 Bloem 3 tp.

1712 Hoek 15Z

Rietgans

Anser fabalis

Het gros van het seizoenstotaal van 1154 Rietganzen passeerde op een beperkt aantal dagen:

0312 Hbz(3hr) 106Z

1112 Hbz(3hr) 109Z

1812 Schev(1hr) 700N

2612 Schev(1hr) 200N

Kleine Rietgans

Anser brachyrhynchus

2610 Hbz 17Z

0811 Hbz 4Z

2911 Hbz 1N

1112 Schev 9N

1812 Schev 15N

2612 Schev 7N

3012 Hbz 21Z

Schev 6Z

3112 Hbz 5N

Kolgans

Anser albifrons

Het seizoenstotaal (N=296) kwam vrijwel geheel op het conto van twee uren:

0112 Hbz(1hr) 41Z

2612 Nwijk(1hr) 220N

Grauwe Gans

Anser anser

Dit najaar werden 1059 Grauwe Ganzen gezien. De meeste vogels (76%) werden ditmaal in NH gezien. Beste dag:

2610 Hbz(3hr) 283Z

Egm(3hr) 279Z

Sneeuwgans (CDNA)

Anser caerulescens

1211 & 1611 Holw 5 tp.

Brandgans

Branta leucopsis

Dankzij tellingen van pleisterende vogels op de Waddenkust konden dit najaar 44152 Brandganzen in de annalen bijgeschreven worden. Vanaf half okt werd deze soort gezien. Bij Holw verbleven maximaal 10000 exx. Op de volgende dagen werd de sterkste trek waargenomen:

0511 Holw(1hr) 100Z

2712 Egm(1hr) 95N

Rotgans

Branta bernicla

Dit najaar werd een redelijk aantal (N=8623) Rotganzen gezien. De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: Wd (53%), NH (35%) & ZH (12%). 42% vloog naar Z, 11% naar N. 47% werd (in Wd) als tp genoteerd. De eerste Rotgans werd 0207 (Hbz, 1 tp.) gezien. Het duurde echter tot eind sep voor er sprake is van regelmatige, Z-waartse trek. Deze duurde voort tot ver in nov. In de tweede helft van dec werden regelmatig N-waarts vliegende vogels gezien. Beste dagen:

3009 Hbz(2hr) 241Z

1710 Hbz(2hr) 182Z

Bloem(2hr) 188Z

2110 Holw(2hr) 185W, 4O, 502 tp.

2810 Holw 2000 tp.

2412 Hbz(3hr) 200N

Egm(2hr) 135N

Nijlgans

Alopochen aegypticus

0109 Hbz 1Z, 8N

0509 Schev 4Z

Casarca	<i>Casarca ferruginea</i>	opleving tijdens de overgang van nov naar dec. In NH werd eind dec een laatste opleving in de trek vastgesteld. Beste dagen: 1009 Schev(3hr) 100Z, 36N 1409 Bild 360 tp. 1809 Bild 2000 tp. 2109 Bild 500 tp. 0412 Hbz(1hr) 47Z, 43N 2512 Hbz(2hr) 116Z, 68N
0207 Bild 3 tp. 1809 Bild 1 tp.		
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	Slechts 3.8% werd gesext. De geslachtsverhouding $\sigma:\varphi$ was 1:1.4.
Met een totaal van 2115 Bergeenden kan dit najaar als onder de maat gekwalificeerd worden. De waarnemingen beperkten zich tot de Hollandse kust: ZH (33%), NH (66%) & Wd (1%). Ruitrek naar de Duitse Bocht leverde een hoog percentage N-waarts vliegende vogels op, nl 69%. Van jul tot ver in aug overheerste deze trekrichting. Half jul bereikte de trek een climax om abrupt te stoppen. Vanaf half sep werd weer Z-waartse trek geconstateerd. De waargenomen aantallen waren echter laag. Beste dagen: 1607 Hbz(7hr) 606N Bloem(2hr) 258N 1609 Hbz(1hr) 96N		Wilde Eend <i>Anas platyrhynchos</i>
Bij 19% van de Bergeenden werd een aantekening gemaakt over de leeftijd, resulterend in een verhouding juveniel:adult van 1:2.8.		Het onbeduidende aantal van 398 Wilde Eenden verblijdde de zeetrekters. Langs de Hollandse kust werden de meeste gezien: NH & ZH resp 55 & 43%. 62% vloog naar Z, 35% naar N en 3% werd als tp genoteerd. Het doortrekverloop vertoonde een gelijkmatig patroon met wat hogere aantallen in okt en nov. Beste dagen: 1808 Schev(1hr) 19Z 2810 Egm(3hr) 42Z, 1N
Carolinaeend	<i>Aix sponsa</i>	Bij 47% van de vogels werd een aantekening gemaakt over het geslacht. De ratio $\sigma:\varphi$ was 1:1.2.
0109 Ters 1 tp.		Pijlstaart <i>Anas acuta</i>
Smient	<i>Anas penelope</i>	Ook voor de Pijlstaart was het een gemiddeld najaar (N=1154). Het aandeel waargenomen σ nam van N naar Z af. De verdeling over de deelgebieden was als volgt: Wd (57%), NH (33%) & ZH (10%). 73% vloog naar Z. De eerste vogels werden 0907 (Hbz, 2Z) gezien. Het duurde echter tot eind sep voor er sprake was van regelmatige trek, hetgeen tot eind okt aanhield. De rest van het jaar leverde geen noemenswaardige bewegingen op. Beste dagen: 2509 Bild(1hr) 408W 1910 Egm(2hr) 27Z, 3N 0311 Goer(1hr) 21Z 0411 Schev(1hr) 23Z
Het waargenomen aantal (N=15316) Smienten was hoog. Dit wederom dankzij tellingen van pleisterende vogels langs de Waddenkust. Daar werd 69% van de vogels vastgesteld. In NH & ZH was dit percentage resp 21 & 10%. Het aandeel N danwel Z vliegende vogels was 9%. De overige 82% verbleef tp. De eerste waarneming werd verricht op 2108 (Hbz, 1N). Tot dec werden doorgaans lage aantallen vastgesteld. Een enkele maal werden hogere aantallen gezien, bijv de derde week van okt en eerste nov-week. Beste dagen: 2509 Bild(2hr) 297W 1610 Bloem(1hr) 76Z 1910 Hbz(2hr) 123Z 2010 Hbz(2hr) 141Z, 16N 3012 Schev(1hr) 323Z		30% werd gesext, hetgeen een verhouding $\sigma:\varphi$ van 1:2.5 opleverde.
Bij 9.6% van de Smienten is een aantekening gemaakt over het geslacht. De verhouding $\sigma:\varphi$ was 1:2.7.		Zomertaling <i>Anas querquedula</i>
Krakeend	<i>Anas strepera</i>	3008 Egm 1Z 0509 Schev 2Z 0909 Schev 1Z 1009 Schev 1Z Bij geen enkele Zomertaling werd een aantekening over het geslacht gemaakt.
Een normaal aantal (N=95) Krakeenden vloog langs de telposten. Het gros (72%) werd in NH gezien. Het voorkomen was onregelmatig met een kleine piek in okt. Beste dag: 1309 Egm(1hr) 17Z		Slobeend <i>Anas chryseata</i>
32% van de vogels werd gesext, hetgeen een sexeverhouding $\sigma:\varphi$ van 1:1 opleverde.		Najaar 1988 bracht een verwaarloosbaar aantal Slobeenden (N=384) voor de kust. 40% vloog naar Z en 51% naar N. Tot eind sep overheerste Z-waarts gerichte trek. De waarnemingen waren als volgt over de kust verdeeld: Wd (19%), NH (70%) & ZH (11%). Slobeenden werden de gehele periode in kleine aantallen waargenomen met een kleine opleving in okt. Beste dagen: 2707 Bild(1hr) 13W 1810 Hbz(3hr) 30N 2410 Hbz(1hr) 30N
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	57% van de vogels is gesext, hetgeen de volgende geslachtsverhouding $\sigma:\varphi$ opleverde: 1:1.3.
Dankzij de fanatieke teller(s) langs de Waddenkust bereikte het seizoenstotaal (N=4994) een "hoogtepunt". De verdeling over de deelgebieden was als volgt: Wd (62%), NH (24%) & ZH (12%). Het percentage aanwezige vogels was hoog, nl 60%. 26% vloog naar Z. De overige 14% naar N. De eerste vogels werden 0207 (Bild, 4 tp.) gezien. Tot eind aug werden regelmatig Wintertalingen gezien, maar de aantallen beperkten zich tot hooguit enkele vogels per uur. In sep namen de aantallen licht toe om eind okt een piekje te bereiken. De aantallen waren vervolgens weer laag met een kleine		Krooneend <i>Netta rufina</i>
		1809 Egm 19Z

Tafeleend

Aythya ferina

Het seizoenstotaal van 788 Tafeleenden was niet slecht. De trek was sterk Z-waarts gericht, maar liefst 67% vloog naar Z, 31% vloog naar N & 2% verbleef tp. Het groe van de vogels (85%) werd in NH gezien. 13% van de waarnemingen kwam op conto van ZH. Het seizoenspatroon laat zich als volgt schetsen. Tot okt werd geen noemenswaardige trek vastgesteld. Het eind van deze maand en de daaropvolgende weken vond de sterkste trek plaats. In dec was deze nagenoeg voorbij. Beste dagen:

0108 Jm(1hr) 29Z
1009 Schev(1hr) 34Z
2610 Egm(2hr) 64Z
0811 Hbz(4hr) 89Z, 29N
Egm(2hr) 135Z

Bij ruim een kwart van de Tafeleenden (27%) werd een aantekening gemaakt over het geslacht. De verhouding $\sigma:\eta$ was 1:1.2.

Kulfeend

Aythya fulgula

Ook voor deze soort was het een doorsneenajaar (N=743). Trek was overwegend Z-waarts, nl 57%. De meeste vogels werden in NH gezien (74%). Verplaatsingen beperkten zich vrijwel uitsluitend tot de wintermaanden. Dankzij het ontbreken van vorstinvalen waren de aantallen niet spectaculair. Beste dagen:

2610 Hbz(3hr) 46Z
0811 Hbz(3hr) 58Z, 20N
0112 Hbz(3hr) 47Z, 14N
0312 Hbz(2hr) 56Z, 4N

39% van de Kulfeenden werd gesext resulterend in een sexeratio van 1:1.5.

Toppereend

Aythya marina

Het totaal van 1186 exx was redelijk. Het groe werd weer in NH gezien (54%), ZH & Wd moesten het doen met resp 20 & 26%. 42% vloog naar Z, 48% naar N & 10% verbleef tp. Tot ver in okt werden geen noemenswaardige bewegingen vastgesteld. In nov & dec was het presentiepercentage hoger en werden met enige regelmaat 'heen en weer vliegende' vogels gezien. Beste dagen:

0811 Hbz(2hr) 21Z, 31N
2111 Bloem(2hr) 47Z
2211 Bloem(3hr) 4Z, 41N
0112 Hbz(3hr) 24Z, 32N
0312 Hbz(3hr) 60Z

60% werd gesext. De resulterende sexeratio $\sigma:\eta$ was 1:1.8.

Eldereend

Somateria mollissima

Najaar 1988 bracht een redelijk aantal (N=22792) Eiders in beeld. De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: ZH (23%), NH (56%) & Wd (21%). 37% vloog naar Z & 44% naar N. In de (na)zomer werden lage aantallen gezien. In de loop van sep namen de aantallen toe en werden uurtotale van meer dan honderd exx gezien. In de tweede okt-helft werden hogere aantallen vastgesteld. In nov was de Eider een regelmatige verschijning met hogere aantallen rond 20 nov. Daarna namen de waargenomen aantallen weer af, maar bleef het voorkomen regelmatig. Beste dagen:

1009 Nwijk(1hr) 136Z, 3N
1110 Hbz(4hr) 99Z, 43N, 3tp.
1710 Huia(1hr) 114Z, 125N, 24 tp.
2211 Bloem(5hr) 171Z, 1101N
Egm(4hr) 924Z, 895N, 26 tp.

Ruim de helft (54%) van de Eiders werd gesext. Traditioneel was het aandeel σ laag, hetgeen mag blijken uit de sexeratio van 1:5.3.

Ijseend

Clangula hyemalis

Het aantal van 274 Ijseenden betekende een nieuw record, hetgeen vrijwel uitsluitend aan NH toegeschreven kan worden, maar liefst 81% van alle vogels werd daar gesignaleerd. In ZH & Wd werd resp 6 & 12% gezien. 55% van de vogels vloog naar N, 35% vloog naar Z & 10% werd als tp genoteerd. Hoewel de eerste Ijseend reeds op 2309 (Hbz 1Z) langsvloog duurde het tot eind okt voordat er gre geld exx werden gesignaleerd.

Beste dag:
2211 Egm 8N

Zoals gewoonlijk werd een hoog percentage (89%) van de vogels op geslacht gedetermineerd. De resulterende geslachtsverhouding $\sigma:\eta$ was 1:2.2.

Zwarte Zeeëend

Melanitta nigra

Na een aantal slechte jaren op rij is het totaal van 1988 (N=127304) goed te noemen. Verreweg de meeste vogels werden in NH gesignaleerd: 84%. In ZH (10%) en Wd (6%) werd slechts een fractie van de Zwartjes gezien. Lange de Waddenkust werden geen noemenswaardige aantallen gezien. De meeste vogels vlogen Z-waarts (61%). Slechts 10% werd als tp genoteerd. Vanaf begin jul werden er vogels gezien. Het aandeel N-waarts vliegende vogels is dan hoog. Tot half okt stond de trek op een laag pitje. Daarna werden er regelmatig (Z-waarts) bewegingen geregistreerd. De vogel trok in de hele maand nov in hoge aantallen door, waarna het in dec wat inzakte. In de laatste week van het jaar trokken de verplaatsingen weer aan, vooral in zuidelijke richting. Beste dagen:

0711 Hbz(4hr) 4683Z, 172N
2111 Egm(1hr) 2196Z, 40N
0912 Egm(4hr) 690Z, 2716N
2012 Egm(1hr) 2658Z, 140N
2412 Egm(3hr) 2906Z, 47N
2512 Egm(1hr) 1850Z, 12N

Een schamel percentage van 6.1% werd gesext, hetgeen de volgende ratio $\sigma:\eta$ opleverde 1:1.1.

Grote Zeeëend

Melanitta fusca

In het kielzog van de Zwarte Zeeëend werd voor de Grote Zeeëend zelfs een nieuw record gevestigd (N=2031), hetgeen weer vrijwel uitsluitend een Noord-Hollandse aangelegenheid was. De verdeling over de deelgebieden was als volgt: ZH (12%), NH (77%) & Wd (11%). 63% vloog naar Z, 35% naar N & 2% zwom tussen de aanwezige Zwartjes. De eerste seizoenshelft werd de soort sporadisch opgemerkt. Pas vanaf okt was het een regelmatigere verschijning, maar de waargenomen aantallen waren zeer klein. In dec werden iets hogere aantallen vastgesteld. Beste dagen:

2211 Ters(3hr) 54W
1612 Hbz(4hr) 80Z, 82N
2312 Hbz(3hr) 52Z

Bij 14% werd een aantekening gemaakt over het geslacht, hetgeen de volgende verdeling $\sigma:\eta$ opleverde 1:0.9.

Brilduiker

Bucephala clangula

1988 was een matig jaartje voor de Brilduiker (N=385). In NH werd het grootste deel van de vogels gesignaleerd, nl 55%. In Wd werd 31% gezien en in ZH 12%. De eerste Brilduiker verscheen op 0708 bij de Hbz. De eerste maanden van het seizoen liet de Brilduiker

zich nauwelijks zien. Pas eind okt werden er uren genoteerd met meer dan één ex. In nov werd de sterkste trek vastgesteld. Beste dagen :

2610 Egm(3hr) 29Z
0811 Hbz(3hr) 19Z, 3N
Egm(2hr) 24Z, 2N

90% van de Brilduikers werd gesext, resulterend in een sexratio van 1:2.9.

Nonnetje *Mergus albellus*

In totaal werden er 13 Nonnetjes bijgeschreven:
2211 Bloem 1Z, 3N
0112 Hbz 9Z

Middelste Zaagbek *Mergus serrator*

Met 1796 exx kende de Middelste Zaagbek een matige seizoen. Ook deze soort werd grotendeels in NH geteld, nl 55%. In ZH & Wd werd resp 25 & 20% van het totaal geteld. De trekrichting was (in NH) voornamelijk Z; 60% van de vogels vloog in deze richting. 32% vloog naar N. 8% verbleef tp. De eerste Miza vloog op 16 jul lange. In aug en sep werden er bijna elke week exx waargenomen. Eind okt namen de aantallen toe. In nov en dec lagen de aantallen evenwel weer lager. Beste dagen:

2710 Hbz(3hr) 97Z, 1N
0811 Tex(3hr) 35W, 2O
1311 Holw(5hr) 66W

Van 75% kon het geslacht worden bepaald. De verhouding ♂:♀ was 1:2.3.

Grote Zaagbek *Mergus merganser*

Het aantal van 260 Grote Zaagbekken is vooral te danken aan 164 vogels die op 2812 bij het Lauwersmeer verbleven. De eerste waarneming dit najaar dateert van 2408. In ZH werd weinig trek waargenomen evenals op de Wadden en lange de Waddenkust. In NH was er sprake van iets meer gerichte trek. Beste dag:
0112 Hbz(2hr) 18Z

67% van de vogels werd op geslacht gedetermineerd. De resulterende verhouding ♂:♀ was 1:1.2.

5.8. Ralachtigen *Rallidae*

Meerkoet *Fulica atra*

Dankzij het ontbreken van vorstperiodes bleef het voorkomen van de Meerkoet beperkt tot de volgende dagen:

2411 Ljm 2 tp.
0312 Hbz 6 tp.
1012 Lauw 8 tp.
2812 Lauw 10 tp.

Waterral *Rallus aquaticus*

1112 Hbz 1 tp.

5.9. Kraanvogels *Gruidae*

Kraanvogel *Grus grus*

2308 Hbz 1Z

5.10 Steltlopers *Haematopodidae, Charadriidae & Scolopacidae*

Scholekster *Haematopus ostralegus*

Voor de Scholekster was najaar 1988 een matig seizoen (N= 3769). Scholeksters werden vrijwel uitsluitend in ZH (42%) & NH (57%) systematisch genoteerd. De vogels vloegen vooral naar Z (46%). Een kleiner deel vloog naar N (26%) en op Hbz werd een deel tp genoteerd (28%). In ZH vloegen bijna alle vogels naar Z, terwijl het grootste deel in NH naar N vloog. Vooral begin aug was sprake van hoge aantallen. De soort trok door tot eind okt. In nov was er een duidelijke terugval. In dec werden geen noemenswaardige aantallen meer geteld. Beste dagen:

2807 Weka 182Z, 10N
0108 Weka 121Z, 1N
0208 Weka 187Z, 6N
0808 Hbz(3hr) 5Z, 9N, 147 tp.

Kluut *Recurvirostra avosetta*

Dankzij hoge aantallen verblijvende exx langs de Waddenkust was 1988 een goed najaar voor de Kluut (N=5183). Slechts 1.0% werd langsvliegend waargenomen. De rest verbleef tp. Het voorkomen van deze soort beperkte zich tot de periode eind jul-begin nov. Beste dagen:

2907 Bild 3000 tp.
1708 Bild 2000 tp.

Kleine Plevier *Charadrius dubius*

0907 Hbz 1Z
0108 Weka 1Z
0808 Hbz 1Z
0709 Schev 1Z

Bontbekplevier *Charadrius hiaticula*

Een redelijk aantal (N=1764) Bontbekplevieren werd geregistreerd, waarvan het gros (49%) traditiegetrouw in ZH werd gezien. Regelmatige trek werd van jul t/m sep vastgesteld, maar ook in okt werd enige trek waargenomen. De laatste waarneming werd gedaan te Egm 1311 1N. Beste dagen:

1408 Schev(4hr) 117Z
3008 Schev(5hr) 153Z

Strandplevier *Charadrius alexandrinus*

1207 Hbz 2Z
0809 Hbz 1Z

Goudplevier *Pluvialis apricarius*

Met 986 Goudplevieren is dit najaar als matig te kwalificeren. Waarnemingen kwamen uit alle maanden, maar de meeste vogels werden in aug gezien, grotendeels dankzij één telling:
2708 Schev(3hr) 515Z

Zilverplevier *Pluvialis squatarola*

Ook de Zilverplevier passeerde de kust in klein aantal (N=990). Hoewel de eerste zuidwaarts vliegende vogels reeds in jul werden gezien duurde het tot aug voor er met enige regelmaat kleine groepjes gezien werden, hetgeen vervolgens tot ver in dec aanhield. Opvallend was de N-waarts gerichte trek rond 1509 op de Hbz. Ook op de beste dagen werd een klein aantal gezien:
1608 Bild(4hr) 17Z, 100 tp.
1509 Hbz(4hr) 39N

Kievit

Vanellus vanellus

Ook voor de Kievit was het een slecht seizoen (N=7343). De verdeling over de deelgebieden was als volgt: ZH (24%), NH (76%) & Wd (0%). Maar liefst 99% van alle vogels vloog Z-waarts. De eerste seizoenshelft was de trek onregelmatig en werden twee kleinschalige verplaatsingen vastgesteld in de eerste aug-week en de eerste sep-helft. In okt was de trek regelmatig en bereikte het eind van deze maand een hoogtepunt. In nov en dec ontbrak de Kievit vrijwel op het tableau. Beste dagen:

0208 Weka 540Z
2209 Weka 241Z
2510 Hbz(2hr) 460Z
2610 Hbz(3hr) 960Z
Egm(3hr) 733Z

Kanoetstrandloper

Calidris canutus

Dankzij de tellingen van verblijvende exx langs de Friese Waddenkust was het totaal van 1988 (N=2035) redelijk. In Wd werd 56% van de Kanoeten gezien. In NH & ZH resp. 34 & 10%. Kanoeten werden in alle maanden waargenomen, maar aug en okt leverden (iets) hogere aantallen op. Van gerichte trek was nauwelijks sprake. Slechts 30% vloog naar Z, 14% naar N en 56% verbleef tp. Beste dagen:

1608 Holw 1000 tp.
2810 Egm(2hr) 148Z

Drieteenstrandloper

Calidris alba

Ook voor de Drieteenstrandloper een slecht najaar (n=1455). De waarnemingen waren gelijk over de drie deelgebieden verdeeld: ZH (32%), NH (25%) & Wd (43%). Bijna de helft (47%) van de waargenomen Drieteentjes betrof aanwezige vogels. Daarnaast werd 31% naar Z en 22% naar N vliegend waargenomen. Drieteentjes werden het hele seizoen gezien. Beste dagen:

2208 Schev(1hr) 43Z
2708 Ters 120 tp.
1112 Ters 115 tp.
1212 Ters 256 tp.

Kleine Strandloper

Calidris minuta

Evenals vorig najaar werd ook in 1988 een groot aantal (N=54) Kleine Strandlopers gezien. De waarnemingen waren dit jaar echter beter over de deelgebieden verspreid. ZH & Wd namen ieder 17% van de waarnemingen voor hun rekening, NH de overige 66%. De waarnemingen vielen tussen eind jul en half okt. Beste dagen:

2707 Hbz(2hr) 9Z, 1N
2708 Ters 9 tp.
0109 Hbz(1hr) 12Z
1709 Weka 6 tp.

Temmincks Strandloper

Calidris temminckii

2307 Bild 1 tp.
1709 Weka 1 tp.

Krombekstrandloper

Calidris ferruginea

Met een totaal van 666 exx kon 1988 als het beste najaar in de CVZ-annalen bijgeschreven worden, hetgeen voornamelijk op het conto kwam van de Waddenkust, waar 93% van alle waarnemingen werd verricht. In NH & ZH was dit percentage resp. 5 & 2%. In Wd werden twee trekperiodes onderscheiden: de tweede helft van jul en sep.

Langs de Hollandse kust beperkte de trek zich tot de laatste periode. Het gros van de vogels (63%) verbleef tp, 38% vloog naar Z en een handjevol vogels vloog naar N. Beste dagen:

2007 Bild(2hr) 76Z, 53 tp.
3007 Bild(2hr) 66Z, 88 tp.
2509 Bild(1hr) 50Z, 50 tp.

Paarse Strandloper

Calidris maritima

Slechts 265 Paarse Strandlopers werden op de uurkaarten bijgeschreven. Zoals gebruikelijk verbleven de meeste vogels tp., nl 73%. Daarnaast werd 16% Z- & 11% N-waarts vliegend vastgesteld. Het eerste ex werd op 2407 (Bloem, 1Z) gezien. In NH werden de eerste pas op 1509 (Huis, 10 tp.) waargenomen, terwijl in ZH ook enige Z-waartse trek in aug werd vastgesteld. Langsvliegende vogels werden tot ver in okt waargenomen. Daarna overheerste het aandeel verblijvende exx. Beste dagen:

2711 Schev 36 tp.
1612 Huis 46 tp.

Bonte Strandloper

Calidris alpina

In 1988 werd een redelijk totaal van 4935 Bontjes vastgesteld. De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: ZH (10%), NH (48%) & Wd (42%). Dankzij Wd was het percentage tp. hoog, nl 42%. 34% van de Bontjes vloog Z en 24% N. Tot sep overheerste een Z(W)-elijke vliegrichting. Daarna vlogen Bontjes in beide richtingen. Trek vond de gehele periode plaats met iets grotere aantallen in sep & okt. Beste dagen:

2109 Bild 500 tp.
2509 Bild 400 tp.
2710 Hbz(3hr) 255Z
1211 Holw 400 tp.

Kemphaan

Philomachus pugnax

Er werden 'maar liefst' 44 Kemphanen waargenomen. Hiervan werd 80% in ZH gezien, 16% in NH & 4% in Wd. Trek speelde zich af tussen 1207 & 1409. Afgezien van de twee volgende dagen werd per dag hooguit één ex gezien:

1607 Bloem(1hr) 2Z
0808 Weka(1hr) 29Z

Bokje

Lymnocyptes minimus

2510 Hbz 3Z
0112 Hbz 3Z

Watersnip

Gallinago gallinago

Dit najaar leverde een middelmatig totaal van 454 Watersnippen op. Hiervan vloog 10% in Wd, 75% in NH & 15% in ZH. Watersnippen trokken in de periode aug t/m okt op dagen met aflandige wind. Buiten deze periode waren er één nov- & vier dec-waarnemingen. Beste dagen:

0709 Hbz(3hr) 32Z
0809 Hbz(3hr) 38Z

Houtsnip

Scolopax rusticola

De 15 waarnemingen van Houtsnippen waren als volgt over de maanden verdeeld: jul-0, aug-0, sep-0, okt-9, nov-3 & dec-3. Beste dag:

2610 Hbz(4hr) 7Z
Egm(1hr) 2Z

Grutto	<i>Limosa limosa</i>	(40%) & Wd (29%). 79% van alle Groenpoten vloog naar Z(W), 2% naar N(O) & 19% verbleef tp. De meeste vogels werden in jul 1/m sep gezien Daarna waren er drie okt-waarnemingen met als laatste datum 0310 (Hbz, 1Z). Beste dagen: 1607 Bild(2hr) 12Z, 15 tp. 1408 Schev(1hr) 24Z 0309 Hbz(1hr) 26Z 0709 Hbz(3hr) 18Z
Rosse Grutto	<i>Limosa lapponica</i>	Witgatje <i>Tringa ochropus</i> Van de 87 waargenomen witgatjes werden er 2 eind jul gezien, 75 in aug en 10 in sep. De laatste waarneming viel op 2209 (Weka, 1Z). Beste dagen: 0808 Hbz(3hr) 18Z 1408 Schev(1hr) 35Z
Het hoge najaarstotaal (N=3015) kwam vooral op het conto van Wd, waar 67% van de Rosse Grutto's gezien werd. NH leverde 21% van de waarnemingen & ZH 12%. In Wd verbleef ruim driekwart van de vogels tp, hetgeen landelijk gezien resulteerde in een percentage van 53% tp., 46% vloog naar Z & 1% naar N. Rosse Grutto's werden van jul 1/m nov gezien, maar vooral in aug & sep. Beste dagen: 1108 Holw(4hr) 11Z, 550 tp. 1308 Holw(3hr) 1Z, 600 tp. 3008 Schev(3hr) 103Z Egm(2hr) 196Z		Boeruijter <i>Tringa glareola</i> 0907 Bild 1 tp. 2007 Bild 10 0108 Hbz 1Z 0408 Weka 1Z 0708 Hbz 1Z 1408 Hbz 2Z 0709 Hbz 5Z
Regenwulp	<i>Numenius phaeopus</i>	Oeverloper <i>Actitis hypoleucos</i> Met 289 exx was dit seizoen een doorsneenajaar voor de Oeverloper. 34% van de waarnemingen kwam uit ZH, 57% uit NH & 9% uit Wd. 72% van de vogels vloog naar Z, 6% naar N & 22% verbleef tp. Waarnemingen kwamen uit de periode half jul-half sep met een piek in de eerste sep-week. Beste dag: 0709 Hbz(3hr) 81Z Schev 21 tp.
Een redelijk aantal (N=834) Regenwulpen passeerde de telposten. 51% hiervan werd in ZH gezien, 44% in NH & 5% in Wd; 92% van alle Regenwulpen vloog naar Z(W). Tot half sep vond trek plaats met een hoogtepunt eind jul-begin aug. In okt werden twee waarnemingen gedaan met de laatste op 2610 (Hbz, 1Z). Beste dagen: 3007 Schev(1hr) 51Z Weka 96Z 2708 Schev(2hr) 26Z		Steenloper <i>Arenaria interpres</i> Een goed najaar voor de Steenloper (N=3415). De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: ZH (15%), NH (80%) & Wd (5%). Zoals gebruikelijk verbleef het gros van de Steenlopers tp, nl 72%. Voor het overige vloog 17% naar Z & 11% naar N. Steenlopers werden de gehele periode waargenomen zonder een duidelijk piek. Tot half sep werd overwegend Z-waartoe trek vastgesteld. Tot het eind van het jaar was het beeld rommelig door de aanwezigheid van diverse pleisterende en heen en weer vliegende vogels. Beste dag: 0808 Hbz(1hr) 6Z, 154 tp.
Wulp	<i>Numenius arquata</i>	Rosse Franjepoot <i>Phalaropus fulicarius</i> 0511 Egm 1N 1311 Hbz 1Z
Ook voor de Wulp leverde 1988 geen ongekend hoge aantallen op (N=889). De waarnemingen waren verdeeld over ZH & NH met ieder resp 30 & 70% van het totaal. In Wd werd slechts één Wulp gezien. Van alle vogels vloog 87% naar Z. Wulpen werden de gehele periode in klein aantal waargenomen. Opmerkelijk was de doortrekpiek begin sep. Beste dagen: 0509 Hbz(2hr) 44Z 0709 Hbz(3hr) 151Z, 12N 1009 Hbz(3hr) 42Z		5.11 Jagers <i>Stercorariidae</i> Middelste Jager <i>Stercorarius pomarinus</i> Het seizoenstotaal van 278 Middelste Jagers wordt slechts overtroffen door het record-aantal in 1985. De meeste waarnemingen kwamen uit NH (61%). In ZH & Wd werd resp 17 & 22% van de jagers gezien. Het gros van de vogels vloog Z-waarts (72%). 27% vloog naar N. 1% verbleef tp en maakte diverse vogels het leven zuur. De eerste Middelste Jager werd reeds op 2007 gezien (Hbz, onv N). In aug werden twee vogels gezien. Vanaf half sep werd de
Zwarte Ruiter	<i>Tringa erythropus</i>	
Van de 47 waargenomen Zwarte Ruiters werden er 13 langevliegend gezien. De rest verbleef tp (in Wd). De waarnemingen waren als volgt over de maanden verdeeld: jul-9, aug-22, sep-6 & okt-10. Beste dag: 1608 Holw(4hr) 1Z, 5 tp.		
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	
Met een seizoenstotaal van 3060 Tureluurs (2.3 ex/hr) gaat 1988 te boek als het beste najaar ooit. In ZH werd 13% hiervan gezien, in NH 5% en in Wd 82%. Maar liefst 98% van alle vogels vloog naar Z(W). Trek vond voornamelijk in de avonduren van jul plaats, maar ook in de overige maanden werden Tureluurs gezien. Beste dagen: 0907 Bild(1hr) 2500Z 2707 Bild(2hr) 500Z		
Groenpootruiter	<i>Tringa nebularia</i>	
Evenals voor de vorige soort een nieuw najaarsrecord met 213 Groenpoten en een uurgem van 0.16 ex/hr. De waarnemingen waren gelijkmatig over de deelgebieden verdeeld: ZH (31%), NH		

soort met enige regelmaat waargenomen op dagen met aanlandige wind. De meeste jagers passeerden eind okt. Hoewel Middelste Jagers tot eind dec werden gezien, nam het aantal waarnemingen in nov & dec sterk af. Opmerkelijk zijn de waarnemingen langs de Friese Waddenkust: 2910 Holw, 6W; 1311 Holw, 2W. Beste dagen:
2409 Hbz(6hr) 11Z, 1N
2909 Weka(4hr) 13Z
2810 Hbz(9hr) 23Z, 2N
Egm(3hr) 9Z

Bij 81% van de Middelste Jagers werd de leeftijd vermeld. Hiervan was 72% onv, 26% ad lf & 2% ad df. De ad lf-vogels werden voornamelijk in de periode half sep-half okt gezien. De ad df vogels werden op de volgende dagen gezien (en niet of onvoldoende beschreven):

3008 Schv 2Z*
0510 Hbz 1N
1811 Bloem 1N*
1112 Schv 1Z*

Kleine Jager

Stercorarius parasiticus

Het seizoenstotaal van 1527 Kleine Jagers kan als gemiddeld gekwalificeerd worden. De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: ZH (25%), NH (67%) & Wd (8%). Ruim de helft van de Kleine Jagers (51%) vloog naar Z. Een fractie minder (48%) vloog naar N en de resterende 1% verbleef tp. In ZH & Wd overheerste een Z(W)-elijke vliegrichting, in NH een N-elijke. Na een handjevol jul-waarnemingen verscheen de Kleine Jager regelmatig in de periode aug-okt. In deze periode werden verschillende pleken vastgesteld, die meestal samenvielen met de beste dagen:

1209 Egm(4hr) 32Z, 4N
1309 Schv(3½hr) 37Z, 1N
2309 Hbz(6hr) 3Z, 30N
2409 Hbz(12hr) 45Z, 70N
Egm(5hr) 28Z, 29N
0610 Egm(1hr) 32Z, 6N
0710 Hbz(11hr) 18Z, 73N
2810 Weka(2hr) 48Z

Bij ongeveer de helft van de Kleine Jagers (47%) werd een aantekening gemaakt over het kleed. 59% werd als onv genoteerd. 27% als ad lf & 14% als ad df.

Kleinste Jager (CDNA)

Stercorarius longicaudus

Reeds in Sula 3(4): 128-134 beschreven is, werd in 1988 een ongekend hoog aantal Kleinste Jagers waargenomen. Op de zee-trekposten werden 51 exx gezien. Daarnaast werd bij een groot aantal ongedetermineerde jagers de aantekening "Kleinste?" gemaakt. De waarnemingen werden op de volgende dagen gedaan en een enkele uitzondering daargelaten-niet aan het CDNA doorgegeven:

0810 Hbz 1Z, 1N
2409 Hbz 3N, 3tp.
Nwijk 1Z
2609 Hbz 1Z, 1N, 1tp.
Berg 1N
Bloem 1N
2709 Hbz 1Z, 1N
2809 Hbz 1Z, 2N
2909 Hbz 4Z, 1N
0710 Hbz 2N
0810 Hbz 1Z, 11N, 1 tp.
Tex 1Z, 2N
Nwijk 8Z, 1N
Bloem 1Z
Weka 1Z
1010 Hbz 1N
2810 Hbz 1Z

Van alle vogels werd een aantekening gemaakt over de leeftijd en het kleed. Het merendeel van de vogels (N=40) werd als ad lf gedetermineerd. De overige 11 exx als juveniel.

Grote Jager

Stercorarius skua

Van de Grote Jager werd een gemiddeld aantal vogels waargenomen (N=186). De verdeling van de waarnemingen over den lande was als volgt: ZH (22%), NH (49%) & Wd (29%). Ruim de helft van alle Grote Jagers (55%) vloog naar Z, 42% naar N en 3% werd als tp genoteerd. In jul was de soort een zeldzame verschijning met slechts twee waarnemingen. In aug werd een vijftiental vogels gezien, vooral aan het einde van de maand. Van sep tot begin nov was de Grote Jager een regelmatigere verschijning en werden enkele dagen meer dan tien vogels gezien. In dec tenslotte werd één ex gezien. Beste dagen:

2409 Hbz(7hr) 5Z, 13N
0810 Ters(2hr) 13W
Tex(5hr) 1W, 18O
Hbz(7hr) 14N
Nwijk(4hr) 1Z, 11N
Weka 8Z

5.12 Meeuwen & Sterns

Laridae

Zwartkopmeeuw

Larus melanocephalus

De explosieve toename van de broedpopulatie in (de) Nederland (see delta) uit zich ook in het grote aantal waarnemingen (N=48). De waarnemingen beperkten zich tot ZH & NH met resp 75 & 25%. De waarnemingen hadden de volgende maandelijkse verdeling: jul-6, aug-10, sep-26, okt-3, nov-1 & dec-2.

Beste dag:

0409 Weka 8Z, 1N, 6 tp.

Bij 47 vogels werd de leeftijd vermeld. De leeftijdsverhouding was als volgt: 1° KJ (55%), 2° KJ (11%), 3e KJ (8%), onv (2°/3° KJ 5%) & ad (23%).

Dwergmeeuw

Larus minutus

Na een reeks matige seizoenen werd eindelijk een groot aantal (N=10995) Dwergmeeuwen gezien, hetgeen voornamelijk op het conto kwam van NH, waar 68% van alle waarnemingen verricht werd. In ZH & Wd bedroeg dit percentage resp 10 & 22%. Van alle vogels vloog 69% naar Z & 30% naar N. Van jul t/m sep werden Dwergmeeuwen sporadisch gezien. In okt was de soort een regelmatige verschijning en liepen de waargenomen aantallen op tot enkele tientallen vogels per uur. Tot de jaarwisseling bleef de Dwergmeeuw een vrij regelmatige verschijning, maar de aantallen waren doorgaans laag. Beste dagen:

0510 Hbz(4hr) 395Z, 24N
2810 Ters(5hr) 1015W, 3O
Hbz(9hr) 1519Z, 363N
Egm(3hr) 155Z, 366N
2910 Schie(6hr) 585W

Bij 90% van de vogels werd een aantekening gemaakt over de leeftijd. De leeftijdsverdeling was als volgt: 1° KJ (8%), 2° KJ (0.5%), 3° KJ (+) & ad (92%). De eerste juveniele vogel werd op 2408 gezien (Hbz, 1Z).

Vorkstaartmeeuw

Larus sabini

0309 Weka 1 ad Z*
1309 Schie 1 juv Z*
2409 Weka 1 juv Z*
2509 Hbz 1 juv Z*
2609 Bloem 1 juv N
3009 Bloem 1 ad Z

0710 Hbz 1 juv tp.*
 0810 Tex 1 juv N
 Nwijk 1 juv Z
 Weka 1 juv Z*
 0910 Nwijk 1 juv N
 1410 Hbz 1 juv Z

Kleine Kokmeeuw (CDNA)

Larus philadelphia

Van 1606 tot het eind van het jaar hield een onvolwassen ex domich-
 lie rond de Zuidpier van IJmuiden.

Kokmeeuw

Larus ridibundus

Het aantal waargenomen Kokmeeuwen (N=60537) wordt slechts
 overtroffen door najaar 1985. Het uurgem was in 1988 echter beduid-
 end hoger dan in 1985 (48.4 vs 36.4 ex/hr). De Kokmeeuwen
 werden voornamelijk lange de Hollandse kust geteld, waarbij ZH
 34% & NH 66% scoorde. In Wd werden enkele honderden vogels
 genoteerd. De trek was sterk Z-waarts gericht: 86% van alle vogels
 vloog naar Z, 8% vloog naar N & 6% werd als zijnde tp genoteerd.
 Kokmeeuwen werden de gehele periode gezien en trokken door in
 een aantal duidelijke golven, nl half jul, begin aug, begin sep & okt,
 hetgeen terug te vinden is in het overzicht van de beste dagen:

1907 Hbz(4hr) 2062Z, 46N
 2807 Weka(1/2hr) 1030Z, 8N
 1108 Hbz(3hr) 1307Z
 0709 Egm(1hr) 1131Z, 3N
 0809 Hbz(4hr) 2655Z, 2N
 0909 Schev(1hr) 5580Z
 2610 Egm(3hr) 1920Z, 4N

46% van de Kokmeeuwen is op leeftijd gebracht. Dit betrof 8% 1°
 KJ, 0.5% 2° KJ & 92% ad vogels.

Stormmeeuw

Larus canus

Ook de Stormmeeuw werd in groot aantal (N=15684) gezien. Zoals
 gebruikelijk kwamen de meeste waarnemingen uit NH (89%) en
 werd een fractie in ZH (10%) & Wd (1%) gezien. 56% van de Storm-
 meeuwen vloog naar Z, 33% naar N & 11% verbleef tp. Stormmeeu-
 wen werden het gehele seizoen gezien zonder een duidelijke
 doortrekplek te vertonen. Bij de Hbz werden in jul weer grote
 aantallen Stormmeeuwen gezien, die ongetwijfeld afkomstig waren
 uit de kolonie in Schoorl. Beste dagen:

0207 Hbz(4hr) 755Z, 385N
 0907 Hbz(5hr) 110Z, 448N
 1108 Hbz(3hr) 174Z
 1310 Hbz(4hr) 302Z, 3N

Ruim driekwart (83%) van de vogels werd op leeftijd gedetermi-
 neerd. De gevonden leeftijdsverdeling was als volgt: 1° KJ (8%), 2°
 KJ (8%), 3° KJ (1%) & ad (83%). Het eerste uitgevlogen jong werd
 op 2007 (Hbz, 1 tp.) gezien.

Kleine Mantelmeeuw

Larus fuscus

Een gemiddeld najaar voor de Kleine Mantel (N=13566). De meeste
 vogels werden in NH genoteerd, nl 63%. In ZH werd 32% van de
 vogels aan het papier toevertrouwd en in Wd 5%. 65% van de
 Kleine Mantels vloog naar Z, 22% naar N & 13% verbleef tp. Tot aug
 overheerste een N-elijke vliegrichting. Daarna vloog het gros naar Z.
 Tot begin okt werden regelmatig verplaatsingen waargenomen.
 Daarna nam het aantal waarnemingen abrupt af en na half okt was
 de Kleine Mantel een zeldzame verschijning. Beste dagen:
 1108 Hbz(3hr) 336Z, 220 tp.
 2108 Schev(2hr) 1206Z

0309 Bloem(3hr) 256Z
 1309 Hbz(10hr) 364Z, 16N
 Bloem(3hr) 171Z
 1709 Bloem(2hr) 287N

De leeftijdsverhouding van de Kleine Mantelmeeuw is gebaseerd op
 70% van alle vogels en ziet er als volgt uit: 1° KJ (14%), 2° KJ (2%),
 >2° KJ (2%) & ad (82%). De eerste juveniele vogel werd op 1607
 (Bloem, 1Z) gezien.

Grote Burgemeester

Larus hyperborea

0307 Hbz 3° KJ Z
 0607 Hbz 3° KJ tp.
 1311 Hbz 1° KJ tp.
 2811 Hbz 1° KJ N

Grote Mantelmeeuw

Larus marinus

Dit najaar werden slechts 8912 Grote Mantels op de uurkaarten
 ingevuld. In NH was men hierin het meest consequent en zag men
 dan ook 79% van het totaal. In ZH & Wd zag men resp 8 & 13% van
 het totaal. Van alle Grote Mantels vloog 44% naar Z, 29% naar N &
 verbleef 27% tp. Tot half sep werden zelden meer dan tien vogels
 per uur gezien. In de loop van sep namen de aantallen toe tot in
 nov regelmatig tientallen vogels per dag passeerden. Ook in dec
 bleef de soort in kleine aantallen langzevliegen. Beste dagen:

0309 Bloem(3hr) 256Z
 1709
 Huls 1500 tp.
 1010 Nwijk(2hr) 152Z, 50 tp.
 0111 Hbz(3hr) 42Z, 251N
 1411 Hbz(3hr) 152Z, 58N

Van 73% werd de leeftijd genoteerd. 15% was 1° KJ, 2% 2° KJ, 2%
 >2° KJ & 81% ad. Het eerste juveniele ex werd op 1607 waargeno-
 men (Bloem, 1Z).

Drieteenmeeuw

Rissa tridactyla

Voor de Drieteenmeeuw was 1988 een gewoon najaar met een
 totaal van 9663 exx. Ook deze soort werd voornamelijk in NH (66%)
 gezien. In ZH & Wd werd resp 12 & 22% gezien. Meer dan de helft
 van de vogels (58%) vloog naar Z, 34% vloog naar N & 8% verbleef
 tp. Opvallend is de overwegend N-elijke vliegrichting in NH. Tot half
 sep passeerden enige tientallen Drieteenmeeuwen. Vervolgens nam
 het aantal waargenomen vogels toe tot eind okt in Wd de eerste, W-
 waartoe verplaatsing werd opgemerkt. Langs de Hollandse kust
 duurde het tot half nov voor enige, substantiële aantallen werden
 geregistreerd. Tot eind dec doken regelmatig Drieteenmeeuwen
 voor de kust op. Beste dagen:

2910 Ters(5hr) 1805Z
 1411 Hbz(3hr) 56Z, 383N
 0912 Egm(4hr) 200Z, 419N, 600 tp.
 1012 Hbz(3hr) 399Z, 197N

Bij 66% van de Drieteenmeeuwen werd de leeftijd genoteerd. 21%
 was 1° KJ & 79% was ad. Vier vogels konden als 2° KJ gedetermi-
 neerd worden. De eerste, juveniele vogel werd op 0607 gezien
 (Weka, 1Z).

Lachstern (CDNA)

Gelochelidon nilotica

0509 Hbz 1Z
 0310 Hbz 1Z

Grote Stern

Sterna sandvicensis

Het aantal Grote sterns (N=19339) bereikte een dieptepunt. Het uurgem (14.8 ex/hr) was echter iets hoger dan in het slechte najaar van 1983 (14.7 ex/hr). 23% van de vogels werd in ZH gezien, 69% in NH & 8% in Wd. Van jul t/m half okt is de Grote stern vrijwel ieder uur waargenomen. Daarna nam de presentie sterk af. Het laatste ex werd 0311 gezien (Hbz juvZ). Driekwart (71%) van de Grote Sterns vloog naar Z(W). Tot half aug vond-vooral in NH- ook regelmatig N-waartse trek plaats. Beste dagen:

1607 Hbz(6hr) 243Z, 549N
0208 Hbz(3hr) 446Z, 173N
1009 Schev(3hr) 770Z
Hbz(6hr) 466Z, 43N

32% van de Grote Sterns werd op leeftijd gedetermineerd. Hiervan was 19% juv en 81% ad.

Vlief/Noordse Stern

Sterna hirundo/paradisaea

Ook "Noordse dieven" waren slecht vertegenwoordigd met een schamel totaal van 38375 exx en een uurgem van 29.3 ex/hr. De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: ZH(46%), NH(49%) & Wd(5%). Van jul t/m begin sep werd regelmatig trek vastgesteld. In okt kelderde het aantal waarnemingen sterk en in nov werd slechts één ex gezien (2111 Hbz 1 Vlief Z). De vleegrichting was sterk Z(W) gericht. 83% vloog in deze richting, 15% naar N & 2% werd als tp genoteerd. Vermeldenswaard is de waarneming van een leucistische Vlief te Scheveningen op 0109. Bij Noordwijk vloog op 1009 een albino Noordse dief langs. Beste dagen:

0608 Hbz(3hr) 1217Z, 26N
2008 Hbz(3hr) 917Z, 15N
3008 Schev(5hr) 1938Z
Egm(2hr) 348Z, 8N
0409 Schev(4hr) 670Z
Bloem(4hr) 714Z
0509 Schev(5hr) 1316Z
Hbz(3hr) 410Z
Egm(2hr) 612Z
0609 Hbz(4hr) 1185Z, 8N

Ruim de helft van alle diefjes (54%) werd op soort gedetermineerd. Het gros daarvan (96%) was Vlief. Van deze Vliedieven werd 44% op leeftijd gebracht resulterend in 29% juv & 81% ad. De eerste juveniele Vlief werd op 0207 gezien (Hbz, 11Z, 4N) Van de Noordse Sterns werd 52% op leeftijd gedetermineerd. Daarvan was 47% juv & 53% ad, hetgeen wellicht te wijten is aan de verhoudingsgewijs eenvoudige herkenning van juveniele vogels. De eerste juveniele Noordse Stern werd op 0907 herkend (Hbz, 1Z).

Dwergstern

Sterna albifrons

Met een seizoenstotaal van 965 vogels (0.74 ex/hr) was 1988 een doorsneenajaar. ZH nam 66% van de waarnemingen voor zijn rekening. NH 30% & Wd slechts 4%. Hoewel Dwergsterns al in jul gezien werden, begon de trek pas eind jul op gang te komen omhalf aug en begin sep te pleken. Half sep was de exodus nagenoeg over, maar de laatste vogels vlogen 0110 voorbij (Hbz, 5Z). Van de Dwergsterns vloog een handjevol naar N, nl 3% en verbleef 2% tp. De overige 95% vloog naar Z. Beste dagen:

1408 Bloem(3hr) 52Z
0309 Weka(3hr) 52Z
0409 Sche(3hr) 65Z
Weka 107Z

Zwarte Stern

Chlidonias niger

Evenals de overige sterns kon ook de Zwarte Stern geen potje breken (N=645, 0.50 ex/hr). De waarnemingen waren redelijk over de deelgebieden gespreid: ZH (31%), NH (36%) & Wd (34%). 82% vloog naar Z, 1% naar N & 7% verbleef tp. Het trekpatroon vertoonde twee duidelijke pieken, waarvan de eerste-eind jul- alleen in Wd werd opgemerkt en de tweede-begin sep-uitsluitend langs de Hollandse kust werd vastgesteld. Daarna kwam de trek abrupt tot een einde, zodat de laatste waarneming aan het eind van de maand viel (0110 Holw, 1Z, 1tp.). Beste dagen:

2707 Bild(1hr) 40Z
3007 Bild(3hr) 46Z
0509 Schev(1hr) 35Z
0809 Hbz(4hr) 77Z
Egm(1hr) 26Z, 2N

Witvleugelstern

Chlidonias leucopterus

0309 Weka 1Z

5.13 Alkachtigen

Alcidae

Alk/Zeekoet

Alca torda/Uria aalge

Voor de derde maal in successie was het een goed najaar voor de Alk/Zeekoet (N=8746). Het gros van de vogels werd in NH waargenomen (86%). In ZH en Wd werd resp. 11% en 3% waargenomen. De vleegrichting van de waargenomen vogels was overwegend N-waarts. In ZH, NH en Wd vloog resp. 71%, 90% en 33% van de vogels N-waarts. Na een tiental jul- & aug-waarnemingen in NH was de Alk/Zeekoet vanaf half sep een regelmatige verschijning. Tot halverwege okt waren de waargenomen aantallen echter laag. Stormachtige winden aan het eind van deze maand resulteerden in een eerste, massale verplaatsing. Een nieuwe stormachtige periode in de tweede decade van nov leidde tot een tweede verplaatsing. De rest van het jaar was de presentie hoog en waren de waargenomen aantallen laag. Beste dagen:

2810 Hbz(9hr) 36Z, 1577N
1911 Hbz(6hr) 13Z, 803N
Egm(3hr) 7Z, 348N

Van de Alk/Zeekoeten werd 13% op soort gedetermineerd. Daarvan werd 96% als Zeekoet en 4% als Alk gedetermineerd. Een duidelijk per soort verschillend seizoenspatroon werd niet vastgesteld.

Kleine Alk

Alle alle

Na uitzonderlijk hoge aantallen in 1985 (N=181) en 1987 (N=183) werd voor de Kleine Alk een nieuw record vastgesteld (N=191). De waarnemingen waren als volgt over de deelgebieden verdeeld: ZH (4%), NH (66%) en Wd (30%). In NH vloog 78% naar N, terwijl in Wd 96% naar Z vloog. Reeds op 1610 werden de eerste vogels gezien (Hbz 2Z). Eind okt werd in Wd een W-waartse verplaatsing waargenomen. Ook langs de Waddenkust bleef deze verplaatsing niet onopgemerkt: 2910 Holw 3W. Lange de Hollandse kust kwam de trek pas in nov op gang om begin dec een climax te bereiken. In Wd werd toen echter nauwelijks over zee gekeken. De rest van het jaar werden kleine aantallen gezien. Beste dagen:

2910 Schl(6hr) 29W
2211 Ters(2hr) 13W
0512 Hbz(6hr) 60N

Papegaaiduiker	<i>Fratercula arctica</i>	Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Het aantal waargenomen Papegaaiduikers (N=21) ligt in dezelfde orde van grootte als de voorgaande jaren. Zorgde NH voorheen voor de meeste waarnemingen, dit najaar zorgde NH zelfs voor alle waarnemingen. Deze waren als volgt over de maanden verdeeld: jul-1, aug-0, sep-1, okt-7, nov-9 & dec-3. Met uitzondering van de waarneming op 1309 ("Zat te ver, maar was er toch één") zijn alle vogels voldoende beschreven.		1309 Schev 1N 1409 Holw 1 tp. 1809 Bild 1 tp 0210 Weka 1Z 2810 Hbz 1Z 2810 Bloem 1Z	
5.14. Roofvogels	<i>Accipitridae & Falconidae</i>	5.15 Uilen	<i>Strigidae</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	Velduil	<i>Asio flammeus</i>
0708 Hbz 1Z		1708 Bild 1 tp. 1211 Holw 1 tp.	
Bruine Kiekendief	<i>Circus aeruginosus</i>	5.16 Zeezoogdieren	<i>Phocidae</i>
De 33 waarnemingen van Bruine Kiekendieven waren als volgt over het seizoen verdeeld: jul-3, aug-18, sep-10, okt-2, nov-0 & dec-0. In NH & ZH werd resp 33 & 67% van de vogels gezien.		Gewone Zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Blauwe Kiekendief	<i>Circus cyaneus</i>	0608 Huls 8 tp. 1109 Hbz 1N 1809 Hbz 1N 2711 Holw 1 tp.	
De 19 waarnemingen van de Blauwe Kiekendief waren gelijk over de deelgebieden verspreid en waren als volgt over het seizoen verdeeld: jul-0, aug-0, sep-1, okt-4, nov-7 & dec-7.			
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>		
De 36 Sperwer-waarnemingen waren beperkt tot de Hollandse & Zeeuwse kust. De waarnemingen waren als volgt over het najaar verdeeld: jul-0, aug-1, sep-13, okt-12, nov-7 & dec-2.			
Bulzerd	<i>Buteo buteo</i>		
3010 Hbz 1N 0411 Weka 2Z			
Ruilpootbulzerd	<i>Buteo lagopus</i>		
0411 Hbz 1 tp. 1312 Ters 1W			
Visarend	<i>Pandion haliaetus</i>		
0909 Schev 1Z			
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>		
Ook de Torenvalk werd (vrijwel) uitsluitend langs de Hollandse & Zeeuwse kust gesignaleerd. De waarnemingen waren als volgt over het seizoen verdeeld: jul-8, aug-9, sep-15, okt-1, nov-0 & dec-1.			
Smelleken	<i>Falco columbarius</i>		
Een twaalfstal Smellekens werd op de telposten waargenomen. De waarnemingen waren als volgt over de maanden verdeeld: jul-1, aug-1, sep-1, okt-6, nov-2 & dec-0.			
Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>		
Boomvalken werden van jul t/m sep gezien. In aug werden 8 exx waargenomen. In jul & sep beide 1 ex.			